

เทศน์เช้า วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ธรรมะเพื่อให้หัวใจเข้มแข็งใจ หัวใจของเราถ้ามีสังขารม มีธรรมะ
ในใจขึ้นมา มันอยู่กับโลก ผู้ที่มีคุณธรรมอยู่กับโลกโดยไม่ติดโลก อยู่กับโลกนะ

วันขึ้นปีใหม่ เราหยุดมาหลายวัน หยุดมาหลายวันมาวัดมาวามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ มา
เพื่อหาสาระความจริงในใจของตน ถ้าหาสาระความจริงในใจของตนได้ กลับไปเผชิญกับโลก
แห่งความเป็นจริง โลกแห่งความเป็นจริงมันต้องมีการแข่งขัน เวลาการแข่งขันมันก็ต้องมีสติมี
ปัญญาให้รู้เท่าทันเขา ถ้ารู้เท่าทันเขา นี้โลกแห่งความเป็นจริงใจ

แต่เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เรามาอยู่วัดอยู่มา มาจำศีล มาประพฤติปฏิบัติธรรม มันเป็น
เรื่องส่วนตัว เรื่องของเราใจ ถ้าเรื่องของเรา เราต้องเอาชนะตัวเราเอง เห็นไหม เวลาเรา
เปรียบเทียบกับโลก โลกต้องมีการแข่งขัน เราก็อยากจะมีหมู่คณะที่ดี อยากมีสังคมที่ดี เวลา
แข่งขัน แข่งขันด้วยความเป็นธรรม ถ้าการแข่งขันด้วยความเป็นธรรมอย่างนั้นนะ

ทุกคนเกิดมาก็มีสิทธิเสรีภาพเหมือนกันทั้งสิ้น แต่เวลาเราไปแข่งขันขึ้นมา เวลาทำสิ่งใด
ถ้าเราไม่มีจุดยืน เราเป็นเหยื่อเขาทั้งนั้นนะ คำว่า “เป็นเหยื่อ” นะ มันเป็นเรื่องวาระ คำว่า “วาระ”
คือว่ากรรมมันให้ผลๆ กรรมให้ผลแล้วมันเชื่อไปหมดเลย อะไรดีไปหมด แต่ถ้าถึงเวลามันจะ
ขัดแย้ง คัดค้านเขา มันก็ไม่สมเหตุสมผลเลยใจ เวลากรรมมันให้ผลใจ

แต่ถ้ามันเป็นความจริงใจ เราวางใจเป็นกลาง แล้วเราใช้ดุลพินิจของเราพิจารณาเรา
สิ่งใดที่เป็นประโยชน์เราก็ทำสิ่งนั้น สิ่งใดที่ไม่เป็นประโยชน์ก็ละวางไป ละวางไป อย่าไปสร้าง
เวรสร้างกรรมทั้งสิ้น เห็นไหม เรายกษาหัวใจของเรา รักษาหัวใจของเราใจ สังขารมันเป็น
ความจริงทางโลก

แต่ความจริงทางธรรมๆ นกเวลามันไปเกาะคอน มันบินมาเกาะคอนด้วยความนุ่มนวล
ของมัน เวลามันจากไป มันจะบินออกไป มันต้องกระพือ ต้องใช้แรงของมัน สันคลอนไปหมด

ชีวิตเราก็เหมือนกัน เวลาเราเกิดมาๆ มีแต่ความข่มขืน มีแต่ความดิงามทั้งนั้นนะ แล้วชีวิตของเรา ทั้งชีวิต เราก็ต้องพยายามหาประโยชน์ หาความจริงกับเราๆ

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านจะหาความจริงๆ หาความจริงในใจอันนี้ละ เวลาเที่ยว รุดคงก็ไป เข้าป่าเข้าเขาไปตลอดเลย ไปทำไม ก็ไปค้นหาหัวใจของตน เวลามันอยู่ในหมู่ในคณะ มันอยู่ในสังคม มันกะพืงพาอาศัยเขาทั้งนั้นนะ มันส่งออกไป หวังจะพืงคนนั้น หวังจะพืงคนนี้ หวังจะให้คนนั้นช่วย หวังไปหมดเลย เวลาเข้าป่าเข้าเขาไป เราคคนเดียวแล้ว เราคคนเดียว เวลาเราคคนเดียว วิดกกังวลไปหมด เวลาอยู่ในสังคมก็ยังไม่ค่อยว่าเหว เวลาไปอยู่ในป่าในเขา พอมันไป อยู่คนเดียว คิดถึงเขา ถ้าเราอยู่เราจะทำดีดีเลยนะ นี่เวลาคิดถึงเขา เวลาอยู่ด้วยกันก็ กระทบกระเทือนกันเรื่อย เวลาจากไปๆ ก็ไปคิด ถ้าเราอยู่แล้วเราเป็นหวังเป็นโยเขาไปทั่วเลย

หวังโยตัวเองให้ได้ก่อน หวังโยตนเองให้ได้ คั่นคว้าหาสัจจะความจริงให้ได้ ถ้าคั่นคว้าหาสัจจะความจริงได้ พอมันเท่าทันความคิดของตนแล้วมันจะไปหวังโยใคร ก็หวังโยเราสิ ถ้าหวังโยเราสิ เรามาเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าเพื่อประโยชน์กับเรา

ถ้าเวลาสัจจะความจริงในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือใจที่มันสัมผัส ได้ๆ ใจที่สัมผัสได้คือใจที่ได้ฝึกคิดแล้ว ใจที่ฝึกคิดแล้วมันไม่ระโหยโรยแรงจนเกินไป ใจที่ยังไม่ได้ฝึกเลย มันระโหยโรยแรง แล้วโทยไปหมดเลย เวลาหลงตาท่านสอน เห็นใหม่ มันจะดีจะชั่วมันเรื่องของเขา เราจะทำความดีวะ เราจะทำความดีวะ มันเรื่องของเรา

เวลากิเลสแล้วมันคลุกเคล้ากันไปหมดเลย ทั้งเรื่องของเรา ทั้งเรื่องของเขา ทั้งเรื่องของเรา ทั้งเรื่องของคนนั้น ทั้งเรื่องของคนนี่ แล้วไม่รู้เรื่องอะไรเป็นเรื่องอะไรเลย

เรื่องอย่างนั้นมันก็เป็นจรตนิสัย เป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์นะ สิทธิเสรีภาพใช้ใหม่ เขาก็มีสิทธิคิดได้ทั้งนั้นนะ แต่ถ้ามันเป็นที่เวรกรรมเขาสร้างมาอย่างนั้น เขาก็คิดของเขาอย่างนั้น ไร่เรา เราก็มีสิทธิคิดของเราเหมือนกัน แต่ถ้ามีสิทธิคิดของเราเหมือนกัน คิดแล้วเราก็มาทบทวนของเราเองว่ามันถูกต้องดิงามหรือไม่ มันเป็นจริงหรือไม่ ทำไปแล้วมันจะให้ผลดีหรือผลร้าย ถ้าให้ผลร้าย มันไม่ควรทำๆ ไร มันยับยั้งชั่งใจให้ได้ ถ้ายับยั้งชั่งใจให้ได้ อุดตา หิ อุดตา โน นา โถ ตน เป็นที่พืงแห่งตน ตนถ้ามันยับยั้งได้แล้วมันจะมีทุกข์ภัยจากข้างนอกมาได้อย่างไร

เวลาทุกข์ภัยที่เกิดมาจากข้างนอก ก็เราไปตบมือร่วมกับเขา ตบมือสองข้างๆ เขาตบมือข้างเดียวก็เรื่องของเขา เราพยายามรักษาหัวใจของเรา แล้วรักษาหัวใจของเรา ดูแลหัวใจของเรา เรื่องของเรา เรื่องของเราดูแลที่นี้ไง

เวลานกเวลามันลงจากเกาะคอน โอ้โฮ! นุ่มนวล คุณแล้วมันมีความสุข เวลามันจากไป มันต้องบิน ต้องจากไป มันต้องออกกำลังกายทั้งนั้นนะ มันต้องออกแรงของมัน เวลาร่างกายของเรา ก็เหมือนกัน ถ้าร่างกายของเรา เวลาเกิดมา เกิดมาจากพ่อจากแม่นะ ถ้าเกิดจากพ่อจากแม่ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เรามีความกตัญญูทศเวท ชีวิตนี้ได้มาแล้วมันมีค่า คำว่า “มีค่า” ได้ลืมตา ดูโลกมันมีค่ามาก เวลาามีค่ามากแล้ว สิ่งที่เราศึกษาค้นคว้ามันเป็นความจริงหรือไม่ ถ้าเป็นความจริง มันเป็นอาชีพของเรา เราก็ทำหน้าที่การงานของเรา คิดงานๆ เราก็คิด พอคิดงานเสร็จแล้วเราก็วางให้ผ่อนคลายหัวใจของเรา อย่าให้มันคิดแล้วเอามาสูมหัวอกจนมีความทุกข์ความยาก

หน้าที่การงานก็เป็นหน้าที่การงาน ทำแล้วเราก็ได้ทำแล้ว สิ่งที่ทำแล้วถ้ามันประสบความสำเร็จมันก็ประสบความสำเร็จขึ้นมา ถ้ามันยังไม่ประสบความสำเร็จขึ้นมา เราก็แก้ไข ดูความขาดตกบกพร่องของเรา นี่คิดงานๆ คิดงานเสร็จแล้วเราก็วางไว้ ให้หัวใจไม่ต้องไปทุกข์ไปยากจนเกินไปนัก เวลาจะพักผ่อน เวลาจะผ่อนคลายมัน ผ่อนคลายไม่ได้ เพราะอะไร เพราะว่าขางเหนียวไง มันติดไปหมด ถึงต้องมีกำหนดพุทโธๆ ใจ

เวลาพุทโธ มันไม่มีใครสูงส่งไปกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ เวลาประพฤติปฏิบัติ เราบอกประจำ ถ้าเป็นรณะ เรากอดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ เราไม่ผัดแปรๆ เราพุทโธของเราไว้ เราพุทโธของเราไว้ใจ ถ้าพุทโธของเราไว้เพื่ออะไร พุทโธไว้เพื่อให้ใจมันผ่อนจากสิ่งที่มันพลั้งเผลอไปหยาบจับใจ หยาบจับคือมันฉกฉวยอารมณ์ความรู้สึกที่มันทุกข์มันยากนั้นใจ

บอกว่า เวลามันคิดงานมันทุกข์มันยากขึ้นมา เราจะวางความคิด แล้วไปวางตรงไหนล่ะ วางความคิด จะปล่อยวางไปโดยที่มันจะไปอยู่บนอะไรล่ะ ชาติรู้ๆ ธรรมชาติที่มันรู้ผู้นั้นมันต้องรับรู้ตลอดเวลา มันจะไปรู้อะไรล่ะ มันก็รู้สิ่งที่เป็นต้นเหตุความทะยานอยาก รู้สิ่งที่เราคิดว่ามันเป็นประโยชน์กับเรา เราคิดว่ามันจะเป็นประโยชน์กับเรา ก็เราคิดงาน เราคิดงานมันจะเสียหายไปไหนล่ะ

คิดงาน แต่เวลาหน้าที่การงาน ใอนันมันคิดซ้ำ คิดซ้ำคิดซาก คิดใช้พลังงานโดยเปล่าประโยชน์ไง ถ้าเราคิดซ้ำคิดซาก มันคิดงาน มันคิดต่อเนื่อง คิดแบบอารมณ์โลกใจ เราอ่านหนังสือนิยายสิ เราดีใจเสียใจไปกับเขาทั้งนั้นนะ เราสงสารคนนั้น เราเห็นใจคนนี้ มันไปหมดเลย

แต่ถ้าเราคิดพุทโธๆ พุทแล้วก็โธ เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิตก วิจากรให้จิตมันอยู่ที่นี้ พอจิตอยู่ที่นี้ มันไม่ใช่คิดแบบอารมณ์โลก มันไม่มีสัญญาอารมณ์ต่อเนื่องกันไปไง มันไม่คิดเสียใจดีใจไปกับเขาใจ เราระลึกถึงพุทโธ เวลาคนพุทโธใหม่ๆ มันพุทโธไม่ได้ หรอก จืดชืด กดคัน เกรียด นั้นนะมันไม่ชอบ มันชอบสิ่งที่มีอารมณ์ใจ สิ่งที่มีอารมณ์ร่วม คิดแล้วดี คิดแล้วชั่ว โอ๊ย! คิดถึงพ่อถึงแม่ โอ๊ยโฮ! มีความสุข เวลาคิดพุทโธ จืดชืด มันไม่ยอมคิด เห็นไหม นี่พูดถึงว่า ถ้ามันจะปล่อยวางมันปล่อยวางได้อย่างนี้

เวลาคิดถึงพ่อคิดถึงแม่นี้ความดีทั้งนั้นนะ แต่ความดี เราอยู่กับพ่ออยู่กับแม่ เราได้ดูแลท่านหรือไม่ เราเชื่อฟังท่านหรือไม่ อันนั้นต่างหากมีความสำคัญมากกว่า แต่เวลาคิดนี้กิเลสมันหลอก มันหลอกว่าเราคิดถึงพ่อคิดถึงแม่ เวลามันอยู่กับบ้านมันไม่เคยเห็นพ่อเห็นแม่หรือ หันทิ้ง มันจะไปเที่ยวกับเพื่อนมัน มันไม่สนใจเลย แต่เวลามันคิดนะ มันทำนองว่าคิดดี นี่เราไม่ทันความคิดเราใจ

แต่ถ้าระลึกพุทโธ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้ามันอยู่กับพุทโธได้ ใครฝึกหัดพุทโธ คนที่มีอำนาจวาสนานะ คนที่มีศรัทธาความเชื่อนะ มีความมั่นคงในหัวใจนะ เวลาระลึกถึงพุท ระลึกถึงโธ เวลาพุทโธกับใจมันกลมกล่อมกัน พอมันระลึกพุทโธได้แล้ว มันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว มันไม่แฉลบแล้ว เอ๊ะ! เอ๊ะ! แปลกนะ เอ๊ะ! ดีนะ เพราะพลังงาน จิตตัวนี้ เวลาหลวงปู่มันท่านพูดนะ จิตนี้มหัศจรรย์นัก จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก

จิตนี้คิดเรื่องดีๆ คิดจนเป็นเอกบุรุษ เป็นรัฐบุรุษขึ้นมาได้ คิดชั่ว ทำร้าย ทำลายเขาไปทั่วความคิด จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก จิตคิดดีทำดีนะ เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เห็นไหม มนุสสเทโว มนุษย์เทวดา มนุษย์ที่สังคมชื่นชม มนุษย์ที่เห็นคุณค่า ถ้ามันคิดดี จิตเป็นได้หลากหลายนัก เวลามันคิดชั่ว เห็นไหม นักแผ่นดิน ถ้ามันตายไปซะ แผ่นดินจะได้สูงขึ้น นี่ไง

จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก เป็นไปด้วยอะไร เป็นไปด้วยการบำรุงรักษา เป็นไปด้วยปัญญา ปัญญาที่ฝึกหัดที่คุ้มครองดูแลใจ

เรามาวัดมาวากัน เรามาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน สอนให้เราเป็นคนดี สอนความดี เป็นคนดีไปทำไม

ความดีเป็นหนทาง เป็นหนทางให้จิตมันก้าวเดินให้พัฒนาดีขึ้น ความชั่ว ความชั่วก็เป็น หนทางเหมือนกัน แต่หนทางให้จิตมันเลวร้ายลงไป เห็นไหม ตกนรกอเวจีมันทุกข์มันยากของ มันไป ถ้าเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา เราก็คัดแยกของเราอย่างนี้ ถ้ามันคัดแยกไม่ได้ เรายังไม่มี สติปัญญาสามารถจะรู้เท่าทันกิเลสในใจของเรา ไม่มีสติปัญญาสามารถที่จะยืนตัวเองขึ้นมาได้ใจ เราถึงต้องกำหนดพุทโธ คำบริกรรมๆ คำบริกรรมคือเกาะไว้ เหมือนเด็กหัดเดิน เด็กหัดเดินมัน จะเกาะระเบียงไป เกาะสิ่งใดไปเพื่อฝึกหัดให้มันเดินขึ้นมาได้

เรากำหนดพุทโธๆ จนจิตมันเป็นพุทโธเสียเอง ถ้าจิตมันเป็นพุทโธเสียเอง ไม่ต้องระลึก พุทโธ มันเป็นพุทโธ ความรู้สึกเป็นพุทโธ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แล้วมันตื่นอย่างไรละ

เราแปลกใจนะว่า สมาธิมันเป็นอย่างไร ความร่มเย็นเป็นสุขมันเป็นอย่างไร เราแปลกใจ เราอยากสัมผัส แต่เราไม่เคยได้สัมผัสเลย แล้วก็ฟังเขาเล่าว่า ฟังคนนั้นบอก ฟังคนนี้บอก แล้ว บอกว่างๆ ว่างๆ ว่างๆ เราก็สร้างอารมณ์ ว่างๆ ว่างๆ...มันว่างๆ มันก็ธาตุรู้ สิ่งที่ถูกรู้ มันรู้ความ ว่าง ธาตุรู้คือตัวภาสวะ ตัวภพ เวลามันไปรู้ณะ มันก็รู้ส่งออกเหมือนกัน

นี่พูดถึงว่า เราจะรักษาหัวใจของเรา เราจะปล่อยวางใจ ปล่อยว่าง ปล่อยวางอย่างไร พอ ปล่อยวางแล้วคิดว่าปล่อยวาง ปล่อยวางนี่เป็นความคิดทั้งนั้นนะ ความคิดแบบโลกๆ ใจ สิ่งนี้ เป็นสถานะของมนุษย์ มนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ ๕ มีความรู้สึกนึกคิด นี่ใจ เวลาเทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์หลวงปู่มั่น ภาษาใจๆ ภาษาใจกำหนดหัวใจเลย แต่ของเราต้องมีภาษาพูด ภาษา ของเรา เห็นไหม มนุษย์มีการสื่อสารแบบนี้ ถ้ามนุษย์มีการสื่อสารแบบนี้ จิตมันก็เลยมีความรู้สึก นึกคิดแบบนี้ เราจะทำความดีงามของเราขึ้นมา

นี่พูดถึงว่า ถ้ามีสติมีปัญญาขึ้นมามันก็รักษาขึ้นมาได้ ถ้ารักษาขึ้นมาได้ คนเราสุขภาพกาย สุขภาพจิต เราสร้างสมบุญญาธิการมา เราทำหน้าที่การงานมามหาศาล แต่เสร็จแล้วเจ็บไข้ได้ ป่วยขึ้นมามันมีประโยชน์อะไร

เรามีเงินมีทองขึ้นมา ร่างกายเรารุดมสมบูรณ์ขึ้นมา เราทำเพื่อประโยชน์ได้ไง แล้วถ้าจิตใจ จิตใจที่มันติดปกติ จิตใจที่มันมีปัญหาขึ้นมา มันมีประโยชน์อะไร แต่ถ้าเรารักษา มีสติมีปัญญาขึ้นมา รักษาหัวใจให้เรากลับมาเป็นปกติ แล้วถ้ามีอำนาจวาสนานะ ทำความสงบของใจ เข้ามามาก่อน ถ้าใจมันสงบแล้ว ถ้ามันเกิดปัญญา มันจะเกิดภวามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากพระพุทธศาสนา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา แต่เป็นปัญญาของบุคคลคนนั้นไง

เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเกิดผลในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมด้วยอัสวกขยญาณ อัสวกขยญาณทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราไปศึกษาสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป

แต่เวลาถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา เราพยายามฝึกหัด ที่ว่าทำความสงบของใจเข้ามามาก่อนๆ เพราะความสงบนี้มันจะระงับ ระงับความสามัญสำนึกที่ความเป็นโลกนี้ ความเข้าข้างตัวเองนี้ สมานี่เป็นตัวตนๆ ตัวตนนี้ไม่เอียงข้าง ตัวตนเป็นสากล สมานี่เป็นสากล ลัทธิไหนก็สอนทำสมาธิๆ เราไม่คิดว่าเป็นของเรา เราไม่คิดเข้าข้างเรา เราไม่คิดต่างๆ ทั้งสิ้น เวลามันเกิดปัญญาขึ้นมาเป็นปัญญาสัจจะความจริง

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนถ้าทำให้จิตของเรามีมรรคมีผลขึ้นมา มีมรรคมีผลขึ้นมาคือมันมีศีล มันมีสมาธิ สมานี่มันมีที่ไหน มันมีในหัวใจ มันมีในหนังสือหรือ มันมีในคำบอกเล่าหรือ มันมีคนอื่นยื่นให้หรือ

คนอื่นเวลาทุกข์เวลายาก เวลาคนเขาเห็นเรา เขาเห็นใจเราด้วยสายตา สายตาที่เขาเห็นออกเห็นใจเรานะ เราก็รับรู้ได้ แต่ถ้าจะชวนขวยกระทำ เราก็ต้องทำขึ้นมาเองนั่นนะ ถ้ามันเป็นจริงๆ มันจะเป็นจริงอย่างนี้ นี่สัจจะความจริงๆ

ศีล สมาธิ ปัญญา เวลาปัญญามันเกิดขึ้น เราจะเห็นว่า อ้อ! องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านมุ่งหมายมาในใจเรานี้ ท่านมุ่งหมายมาให้เราฉลาด ท่านมุ่งหมายมาให้เรารู้จริง ท่านมุ่งหมายมาให้เราเกิดการกระทำขึ้นมาในใจของเรา มันก็เลย อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนจะเป็นที่พึ่งแห่งตนได้ อย่างเด็ก เรามีพ่อแม่แม่คุ้มครองดูแลมา นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็มีครูบาอาจารย์คอยชี้คอยแนะ แล้วถ้ามันเป็นจริง สิ่งที่เป็นจริง ธรรม

สาธุจตุรา อันนั้นนะ ความจริงเป็นความจริงมันเข้ากัน สิ่งที่มีมันขัดแย้งกันมันต้องมีถูกมีผิดแน่นอน แต่ถ้าเป็นความจริง ความจริงเข้ากันอย่างนั้น เห็นไหม

นี่พูดถึงว่า ถ้ามันเป็นไปได้ เรามาวัดมาวา มาวัดมาวาเพื่อให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เวลาพระธรรมๆ สัจธรรม สัจธรรมเป็นอกาลิก ใครๆ ก็สามารรถเข้าถึงได้ ใครๆ ก็สัมผัสได้ ในพระพุทธศาสนา เวลาที่เราต้องไปหาครูบาอาจารย์ของเรา ก็ไปหาครูบาอาจารย์ของเราเพื่อเป็นที่พึ่งที่อาศัย เป็นแบบอย่าง แต่เวลาจริงๆ ขึ้นมา เราต้องทำของเราขึ้นมา ถ้าเราทำขึ้นมาได้ มันก็มีแนวทาง ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ให้เราก้าวเดิน ถ้าเราก้าวเดินได้ มันก็จะไปสมบัตินะของเรา

นี่พูดถึงว่า วันปีใหม่ เราหยุดมาหลายวัน เรามาวัดมาวา มาพื้พู่ มาพื้พู่กำลังใจ เราประพฤติปฏิบัติกัน เวลาเราไปวิเวกกลับมา เวลากลับมาที่หาครูบาอาจารย์ เพื่ออะไร เพื่อชำระไฟๆ เวลาไปอยู่คนเดียวมันใช้มาก คิดมาก คิดจนจิตใจอ่อนแอ โอ๊ย! โหยหานะ กลับไปหาครูบาอาจารย์ กลับไปทำไม ก็กลับไปชำระไฟ ก็กลับไปให้ท่านเทศน์นั้นนะ โอ้โฮ! แซ่ม้า ขึ้นไปได้ใหม่ นี่ก็เหมือนกัน เราหวังพึ่งกันอย่างนั้นไง

ถ้าโดยเราคนเดียว เราหลงทางไป ไม่มีที่พึ่งที่อาศัย ไม่มีที่พึ่งพิงเลย โอ๊ย! มันทุกข์ขั้ร้อนนะ แต่ถ้าเราหลงทางไป ยังมีศาลาข้างทาง มีอะไรให้พักให้ผ่อน มันก็ยังพอบรรเทาทุกข์เราได้

นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตนี้ของเราไง ชีวิตนี้ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ดี ถ้ามีหมู่คณะที่เป็นสัมมาทิฐิ ความเห็นถูกต้องดีงาม ทำถูกต้องดีงาม ย้อนกลับมาที่หัวใจของสัตว์โลก ย้อนกลับมาหัวใจของทุกๆ คน เพราะทุกๆ คนต้องทำใจของตนให้เป็นคนดี ให้มีมรรคมีผลขึ้นมาเพื่อให้เกิดสังขารมโนใจของบุคคลคนนั้น เอวัง